

LAUSUNTO

21.4.2026

Parlamentaarinen ohjausryhmä

kirjaamo.om@gov.fi

Viite: Oikeusministeriön asiakirja Dnro VN/36777/2025

**KESKI-POHJANMAAN LIITON LAUSUNTO PARLAMENTAARISEN
VAALIALUETYÖRYHMÄN LOPPURAPORTISTA***(Oikeusministeriön julkaisuja 2025:2)***1. Lausunnon kohde**

Parlamentaarisen vaalialuetyöryhmä on jättänyt loppuraportin, jossa esitetään vaalialuemalliin perustuva ratkaisu eduskuntavaalien suhteellisuuden parantamiseksi erityisesti niillä alueilla, joilla piilevä äänikynnys on korkea.

Parlamentaarinen ohjausryhmä on kutsunut erikseen mainittujen maakuntien liittojen edustajia kuultavaksi ohjausryhmän kokoukseen torstaina 23.4.2026 kello 10.

Kuultavaksi kutsutuilla maakunnan liitoilla on ollut mahdollisuus jättää kirjallinen lausunto ohjausryhmälle (kirjaamo.om@gov.fi, viite VN/36777/2025).

Keski-Pohjanmaan liitto antaa tällä asiakirjalla lausuntonsa parlamentaariselle ohjausryhmälle pyynnön mukaisesti.

2. Yleiset huomiot

Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että eduskuntavaalien vaalijärjestelmää arvioidaan säännöllisesti vaalien suhteellisuuden, äänestäjien yhdenvertaisuuden ja alueellisen edustavuuden näkökulmista. Työryhmän loppuraportti tunnistaa perustellusti ongelmat, joita liittyy pienten vaalipiirien korkeisiin piileviin äänikynnyksiin, ja esittää vaalialuemallia keinoksi näiden ongelmien lieventämiseen.

3. Vaikutukset Vaasan vaalipiiriin ja Keski-Pohjanmaan maakuntaan

Keski-Pohjanmaan maakunta kuuluu Vaasan vaalipiiriin, joka on työryhmän raportissa luokiteltu keskisuureksi vaalipiiriksi. Vaasan vaalipiiristä valitaan nykyisin selvästi yli kahdeksan kansanedustajaa, eikä vaalipiiriin edustajamäärän ennusteta raportin mukaan laskevan alle tämän rajan tulevilla vaalikausilla. Näin ollen työryhmän esittämällä vaalialuemallilla ei olisi välittömiä rakenteellisia vaikutuksia Vaasan vaalipiiriin eikä Keski-Pohjanmaan maakunnan eduskuntavaaliäänestykseen.

Keski-Pohjanmaan liitto kuitenkin katsoo, että työryhmän ehdotuksilla on Keski-Pohjanmaan näkökulmasta merkittäviä välillisiä vaikutuksia, jotka on syytä ottaa huomioon jatkovalmistelussa.

4. Äänestäjien yhdenvertaisuus ja vaalijärjestelmän yhtenäisyys

Keski-Pohjanmaan liitto kiinnittää huomiota siihen, että parlamentaarisen vaalialuetyöryhmän esittämä malli johtaisi tilanteeseen, jossa eduskuntavaalien tulos laskettaisiin osassa maata vaalialueen tasolla ja osassa vaalipiirin tasolla. Tämä merkitsisi kahta rinnakkaista tuloslaskentamallia saman vaalijärjestelmän sisällä.

Keski-Pohjanmaan liitto pitää ongelmallisena sellaista kehitystä, jossa vaalien tekniset pelisäännöt poikkeavat pysyvästi eri puolilla maata. Äänestäjien yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että vaalijärjestelmä toimii mahdollisimman yhdenmukaisesti koko Suomessa ja että äänestäjän mahdollisuus vaikuttaa vaalituloseen on periaatteellisesti samanarvoinen vaalipiiristä riippumatta.

Keski-Pohjanmaan liitto tukee vaalijärjestelmän uudistusta, jossa koko maassa sovelletaan yhdenvertaista tuloslaskentaa ja vaalien tulokset ovat suoraan vertailukelpoisia vaalipiirien kesken. Tällainen vaihtoehto voisi olla valtakunnallinen vaalialue.

5. Alueellinen edustavuus ja maakuntien ääni

Vaalilaille (714/1998) suojataan kansalaisten ja valtion oikeuksia oikeusjärjestyksessä ja vaalien periaatteiden, kuten äänioikeudeniän, vaalien järjestämiseen liittyvien oikeudellisten oikeuksien ja vaalikelpoisuuden toteutumista vaaleissa.

Vaalikelpoisuudesta säädetään Suomen perustuslaissa (731/1999) ja kuntalaissa (41072015), ja se tarkoittaa, että vaalit toimitetaan järjestämällä

ennakkoäänestys ja vaalipäivän äänestys. Em. oikeudet ja periaatteet auttavat varmistamaan, että vaalit toimivat oikein ja valitut tulevat valituksi oikeusjärjestelmän periaatteiden vallitessa.

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että voimassa olevaan vaalijärjestelmään sisältyy myös piilevän vaalikynnyksen demokratian toteutumista heikentävä vaikutus, jonka seurauksena pienempien puolueiden mahdollisille kannattajille on muodostunut suuri todennäköisyys äänen menemisestä hukkaan. Tämä saattaa laskea kansalaisten motivaatiota äänestää eduskuntavaaleissa. Toisaalta piilevän äänikynnyksen vaikutuksen tunnistaminen saattaa kannustaa kansalaista äänestämään strategisesti muuta kuin kansalaisen ensisijaista suosikkipuoluetta, joka lähtökohtaisesti ei ole vaalijärjestelmän etu. Siinä missä piilevä äänikynnys on pysynyt suhteellisen tasaisena Helsingin ja Uudenmaan muodostamissa suurimmissa vaalipiireissä, se on vähitellen kaksinkertaistunut pienimmissä vaalipiireissä. Keski-Pohjanmaan liitto haluaa kuitenkin todeta, että piilevän vaalikynnyksen problematiikka kohdistuu kuitenkin ensisijaisesti pienten vaalipiirien erityisongelmiin, eikä ennusteiden mukaan muutokset ole välttämättömiä Vaasan vaalipiirissä taikka Keski-Pohjanmaan maakunnan kannalta tarkasteltuna.

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että vaikka parlamentaarisen vaalialueityöryhmän esittämä vaalialuemalli ei muuttaisi vaalipiireittäin valittavien kansanedustajien lukumääriä, se muuttaisi puolueiden edustuksellista asetelmaa niissä vaalipiireissä, jotka kuuluvat vaalialueeseen. Tällöin yhden vaalipiirin äänet vaikuttaisivat myös toisen vaalipiirin edustajien valintaan. Satakunnan vaalipiirin liittämällä Vaasan vaalipiiriin saattaa olla negatiivisia ja epätoivottavia vaikutuksia kansalaisten halukkuuteen vaikuttaa ja äänestää vaaleissa, mikäli vaalijärjestelmä mahdollistaa kansalaisen äänen valumisen muulle, kuin Vaasan vaalipiiriin ehdokkaalle.

Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että alueellinen edustavuus ymmärretään myös maakuntien ja seutujen tosiasiallisena mahdollisuutena saada omia edustajiaan eduskuntaan. Uudistuksia arvioitaessa on varmistettava, etteivät ne välillisesti heikennä keskisuurten ja pienten alueiden vaikutusmahdollisuuksia kansallisessa päätöksenteossa.

6. Vaalijärjestelmän ymmärrettävyys ja luottamus

Suomen perustuslain (731/1999) 14 §:n 4. momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Suomalaiselle politiikalle ominainen konsensushakuisuus ja suuret hallituskoalitiot ovat olleet omiaan lisäämään vaikutelmaa vaalien irrallisuudesta harjoitettavan politiikan kannalta.

Keski-Pohjanmaan liitto yhtyy raportissa esitettyyn näkemykseen siitä, että vaalijärjestelmän ymmärrettävyys ja läpinäkyvyys ovat keskeisiä edellytyksiä äänestäjien luottamukselle. Järjestelmää tulee kehittää siten, että äänestäjän on helppo hahmottaa oman äänensä merkitys ja vaikutus vaalien lopputulokseen.

Keski-Pohjanmaan liitto katsoo, että monitasoiset ja alueellisesti eriytyvät laskentamallit lisäävät vaalijärjestelmän monimutkaisuutta ja voivat heikentää sen ymmärrettävyyttä erityisesti äänestäjien näkökulmasta.

7. Johtopäätökset ja kannanotto

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että parlamentaarisen vaalialuetyöryhmän esittämät ratkaisut kohdistuvat ensisijaisesti pienten vaalipiirien erityisongelmiin, eivätkä ratkaisut ole välttämättömiä Vaasan vaalipiirin tai Keski-Pohjanmaan maakunnan kannalta nykytilanteessa.

Keski-Pohjanmaan liitto korostaa, että mahdollisessa jatkovalmistelussa tulee:

- tarkastella vaalijärjestelmän kehittämistä kokonaisuutena koko maan näkökulmasta,
- turvata vaalijärjestelmän yhdenvertaisuus ja samankaltainen toiminta koko Suomessa sekä
- varmistaa alueellisen edustavuuden ja vaalien ymmärrettävyyden säilyminen.

Keski-Pohjanmaan liitto katsoo, että eduskuntavaalien vaalijärjestelmän uudistaminen edellyttää laajaa parlamentaarista yksimielisyyttä ja huolellista kokonaisarviointia, eikä pysyviä alueellisesti eriytyviä ratkaisuja tule toteuttaa ilman selkeää ja yhteisesti hyväksyttyä tarveharkintaa.

Asian valmistelusta Keski-Pohjanmaan liitossa vastaa maakuntajohtaja Jyrki Kaiponen.

Keski-Pohjanmaan liitto

Jyrki Kaiponen
Maakuntajohtaja

Teppo Rekilä
Elinvoimajohtaja